

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
Національний університет «Одеська юридична академія»

СОЦІАЛЬНО-ПОЛІТИЧНА ТА ПРАВОВА СИСТЕМА УКРАЇНИ В ЦИФРОВУ ЕПОХУ: СУЧАСНІ ВИКЛИКИ

МАТЕРІАЛИ
Міжнародної науково-практичної конференції

Одеса, 22 квітня 2026 року

Том 1

Одеса
2026

УДК 34:004:316.4(477)
С 70

*Рекомендовано до друку вченою радою
Національного університету «Одеська юридична академія»
(протокол № 8 від 23.04.2026 р.)*

За загальною редакцією академіка **С. В. Ківалова**

**С70 Соціально-політична та правова система України в цифрову епоху: сучасні виклики : матеріали Міжнар. наук.-практ. конф. (м. Одеса, 22 квітня 2026 р.) / заг. ред. С. Ківалова ; НУ «Одес. юрид. академія». – Одеса : Фенікс, 2026. – Т. 1. – 704 с.
ISBN 978-617-8763-15-2**

Матеріали конференції узагальнюють результати наукових досліджень і практичних напрацювань учених, фахівців та представників професійних спільнот, виконаних в умовах воєнного часу та глибоких суспільних трансформацій.

У збірнику представлено широкий спектр наукових розвідок і практико-орієнтованих досліджень, що охоплюють актуальні проблеми публічного та приватного права, функціонування держави, судової та правоохоронної системи, а також трансформації суспільних процесів у цифрову епоху. Значну увагу приділено питанням адміністративного, фінансового, конституційного, міжнародного, морського та митного права, а також сучасним викликам у сфері кримінального права, кримінального процесу, криміналістики та оперативно-розшукової діяльності.

Окремі наукові секції присвячені проблемам удосконалення судоустрою, діяльності прокуратури, адвокатури та інших правоохоронних органів, розвитку трудового права і права соціального забезпечення, а також реформуванню цивільного, господарського, земельного, екологічного та енергетичного права. Збірник відображає також міждисциплінарний характер сучасних досліджень, охоплюючи питання філософії права, світових соціально-політичних процесів, соціології та психології, економіки та підприємництва в умовах війни і повоєнного відновлення. Важливе місце посідають дослідження у сфері інформаційних технологій, кібербезпеки, штучного інтелекту та математичного моделювання як ключових чинників забезпечення національної безпеки.

Крім того, у збірнику висвітлено проблематику педагогіки, лінгвістики права, перекладознавства, журналістики, фізичної та військової підготовки здобувачів вищої освіти.

Збірник розрахований на науковців, викладачів, здобувачів вищої освіти та практиків у галузях права, економіки, соціології, психології, політології, інформаційних технологій і суміжних дисциплін.

УДК 34:004:316.4(477)

Відповідальний за випуск професор **М. Р. Аракелян**

Матеріали видано в авторській редакції.

ISBN 978-617-8763-15-2

© НУ «Одеська юридична академія, 2026
© Автори статей, 2026

Гончарук Владислава Ігорівна

СОЦІЛЬНІ МЕРЕЖІ ТА МЕСЕНДЖЕРИ ЯК ЦИФРОВІ ОБ'ЄКТИ КРИМІНАЛІСТИЧНОГО ДОСЛІДЖЕННЯ У ЗЛОЧИНАХ, ПОВ'ЯЗАНИХ З ВЕРБУВАННЯМ ТА ЕКСПЛУАТАЦІЄЮ ОСІБ.....636

Дрига Єлизавета Вадимівна

КРИМІНАЛІСТИЧНИЙ АНАЛІЗ ДЖЕРЕЛ «ЧОРНОГО РИНКУ» ЗБРОЇ В УКРАЇНІ В УМОВАХ ВОЄННОГО СТАНУ.....638

Єрофеева Ольга Сергіївна

ПРИЧИНИ ЗЛОЧИННОГО ПОСЯГАННЯ В КРИМІНАЛЬНИХ ПРАВОПОРУШЕННЯХ, ПОВ'ЯЗАНИХ ІЗ ЗАВОЛОДІННЯМ СПАДКОВИМ МАЙНОМ.....641

Загородній Андрій Ігорович

ЦИФРОВА ПЛАТФОРМА ДЛЯ КООРДИНАЦІЇ ДІЙ СЛІДЧОГО, ОПЕРАТИВНОГО ПРАЦІВНИКА ТА ЕКСПЕРТА.....643

Зозола Юлія Анатоліївна

КРИМІНАЛІСТИЧНА ХАРАКТЕРИСТИКА ОСОБИСТОСТІ ЗЛОЧИНЦІВ, ПРИЧЕТНИХ ДО ВЧИНЕННЯ КОРИСЛИВИХ ЗЛОЧИНІВ В УМОВАХ ВОЄННОГО АБО НАДЗВИЧАЙНОГО СТАНУ.....646

Кіліміченко Сергій Олегович

ДО СУТНОСТІ ПОНЯТТЯ КРИМІНАЛІСТИЧНОЇ ХАРАКТЕРИСТИКИ ПРОТИДІЇ РОЗСЛІДУВАННЮ ОРГАНІЗОВАНОЇ ЗЛОЧИННОЇ ДІЯЛЬНОСТІ.....648

Кіліміченко Христина Юріївна

ВИКОРИСТАННЯ ЕМОЦІЙНИХ ЧИННИКІВ І СІМЕЙНИХ ЗВ'ЯЗКІВ ПІД ЧАС ДОПИТУ ЖІНОК, ЯКІ ВЧИНЯЮТЬ ЗЛОЧИНИ ПРОТИ ОСНОВ НАЦІОНАЛЬНОЇ БЕЗПЕКИ: ДОПУСТИМИЙ ТАКТИЧНИЙ ПРИЙОМ ЧИ ЗАБОРОНЕНИЙ ЗАКОНОДАВСТВОМ.....651

Ляховецький Сергій Олександрович

ДО ПОНЯТТЯ СПЕЦІАЛЬНИХ ЗНАНЬ ПІД ЧАС РОЗСЛІДУВАННЯ ДОВЕДЕННЯ ДО САМОГУБСТВА.....654

Манжос Кирило Олегович

ОСОБЛИВОСТІ СУЧАСНИХ СПОСОБІВ ВЧИНЕННЯ ШАХРАЙСТВ656

Мунтяну Юліан Іванович

ОСОБЛИВОСТІ ФОРМУВАННЯ ТИПОВИХ СЛІДЧИХ СИТУАЦІЙ ПОЧАТКОВОГО ЕТАПУ РОЗСЛІДУВАННЯ ЗАХОПЛЕННЯ ЗАРУЧНИКІВ.....658

Паламарчук Олексій Олександрович

ЗНАЧЕННЯ ТАКТИЧНИХ ОПЕРАЦІЙ ПІД ЧАС РОЗСЛІДУВАННЯ КВАРТИРНИХ КРАДІЖОК, ВЧИНЕНИХ ОРГАНІЗОВАНИМИ ЗЛОЧИННИМИ УГУРУПОВАВАННЯМИ.....661

Радецький Сергій Віталійович

ТИПОВІ СЛІДЧІ СИТУАЦІЇ ПОЧАТКОВОГО ЕТАПУ ПІД ЧАС РОЗСЛІДУВАННЯ КРИМІНАЛЬНИХ ПРАВОПОРУШЕНЬ, ЩО ВЧИНЯЮТЬСЯ ПРОТИ ЖУРНАЛІСТІВ У СУЧАСНИХ УМОВАХ.....664

Стародубов Олександр Сергійович

ТАКТИЧНА ОПЕРАЦІЯ ЯК ІНСТРУМЕНТ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ДОКАЗОВОЇ ЗАВЕРШЕНОСТІ РЕЗУЛЬТАТІВ НЕГЛАСНИХ СЛІДЧИХ (РОЗШУКОВИХ) ДІЙ.....667

Черниш Юрій Петрович

ДО ПОНЯТТЯ СУТНОСТІ СЛІДЧОЇ СИТУАЦІЇ ПІД ЧАС РОЗСЛІДУВАННЯ КОНТРАБАНДИ КУЛЬТУРНИХ ЦІННОСТЕЙ.....670

ІМЕННИЙ ПОКАЖЧИК УЧАСНИКІВ КОНФЕРЕНЦІЇ.....675

: ННЦ «ІСЕ ім. Засл. проф. М. С. Бокаряса», 2024. С. 16–20. URL: <https://drive.google.com/file/d/1CJSGFYFcKMFu310UeR5dzoPmiMP-C0CP/view>.

4. Попельнюк Ю. П. Проблеми понятійно-термінологічного апарату криміналістичного вчення про протидію розслідуванню. *Соціологія права*. 2024. № 3-4 (48-49). С. 146-152.

5. Розслідування злочинів у сфері господарської діяльності: окремі криміналістичні методики: монографія / В. Ю. Шепітько, В. О. Коновалова, В. А. Журавель та ін. ; за ред. В. Ю. Шепітька. Харків : Право, 2006. 624 с.

6. Ромців О. І. Особливості подолання протидії під час розслідування злочинів у сфері службової діяльності : автореф. дис. ... канд. юрид. наук : 12.00.09. Львів, 2016. 20 с.

Ключові слова: криміналістична характеристика, протидія, розслідування, організована злочинна діяльність.

Key words: criminalistic characteristics, counteraction, investigation, organized criminal activity.

Кіліміченко Христина Юріївна

*Національний університет «Одеська юридична академія»,
аспірантка кафедри криміналістики, судових експертиз та поліграфології*

ВИКОРИСТАННЯ ЕМОЦІЙНИХ ЧИННИКІВ І СІМЕЙНИХ ЗВ'ЯЗКІВ ПІД ЧАС ДОПИТУ ЖІНОК, ЯКІ ВЧИНЯЮТЬ ЗЛОЧИНИ ПРОТИ ОСНОВ НАЦІОНАЛЬНОЇ БЕЗПЕКИ: ДОПУСТИМИЙ ТАКТИЧНИЙ ПРИЙОМ ЧИ ЗАБОРОНЕНИЙ ЗАКОНОДАВСТВОМ

Однією із важливих слідчих (розшукових) дій, які проводяться під час розслідування злочинів проти основ національної безпеки, виступає допит [1, с. 81]. Результативність його проведення значною мірою залежить від ретельності підготовки суб'єкта, який його проводить, обрання та правильного застосування тактичних прийомів у відповідності до ситуації допиту та характеристики допитуваної особи. У наукових джерелах особа допитуваного традиційно розглядається як ключовий елемент, що визначає вибір тактичних прийомів, їх комбінацій та послідовність застосування. Гендерні особливості, зокрема психологічні та соціально-рольові характеристики жінок, зумовлюють необхідність диференційованого підходу до організації та проведення допиту. При цьому важливе значення має врахування емоційної сфери та соціальних ролей, серед яких провідне місце часто займають сімейні зв'язки. Така інформація може виступати основою застосування певних допустимих психологічних тактичних прийомів, спрямованих на встановлення психологічного контакту та актуалізацію внутрішньої мотивації особи до надання правдивих показань.

У теорії криміналістики та практиці слідчої діяльності тривалий час точаться гострі дискусії щодо етичності, допустимості та законності застосування різноманітних психологічних прийомів під час проведення слідчих (розшукових) дій і допиту зокрема. Така ситуація обумовлена тим, що психологічний вплив однієї особи на іншу потенційно може викликати неочікувані наслідки. Разом із тим, вмиле застосування допустимих з точки зору закону психологічних прийомів дозволяє отримати важливі результати, що можуть мати ключове значення для розслідування.

В основі застосування психологічних тактичних прийомів знаходиться вміння слідчого, прокурора чи оперативного працівника, який проводить допит, проаналізувати наявну в рамках досудового розслідування інформацію, оцінити її повноту та джерела надходження, власні знання та навички, а також побудувати психологічний профіль допитуваної особи та на основі цього – спрогнозувати потенційну ситуацію, у якій відбуватиметься допит, та поведінку самої допитуваної особи. Комплекс зазначених відомостей дозволяє приймати рішення щодо переліку і видів тактичних прийомів, які будуть або можуть застосовувати під час допиту. І враховуючи специфіку побудови психологічного профілю злочинця-жінки, необхідно об'єктивно оцінювати можливість використання емоційної сфери для обрання стратегії і тактики проведення допиту.

Необхідно підкреслити, що використання емоційних чинників спрямоване на здійснення психологічного впливу на допитувану особу. Використання емоційних чинників та апелювання до сімейних зв'язків під час допиту жінок найчастіше проявляється у формі встановлення психологічного контакту через апеляцію до значущих для них життєвих обставин, зокрема сім'ї, дітей, партнерських відносин. Такий підхід дозволяє знизити рівень тривожності, сформувати атмосферу довіри та сприяти більш відкритому спілкуванню. Наприклад, акцентування уваги на необхідності захисту інтересів дітей або відновлення справедливості щодо близьких осіб може стимулювати допитувану до надання правдивих показань. Як зазначає Є. Пазюк, застосування різних форм психологічного впливу під час здійснення досудового розслідування є «припустимою та цілеспрямованою дією в межах закону осіб з вирішення питань стимулювання психічної сфери людини для відтворення обставин розслідуваної події» [2, с. 122].

Водночас використання сімейних зв'язків як тактичного прийому потребує особливої обережності. Межа між допустимим психологічним впливом і недопустимим тиском у цьому випадку є вкрай тонкою. Неприпустимим є створення ситуацій, у яких сімейні обставини використовуються як засіб шантажу, залякування або викликання надмірного почуття провини. Такі дії можуть не лише порушувати права людини, але й призводити до викривлення показань. Тобто надмірний або маніпулятивний вплив на емоційну сферу допитуваної особи може межувати з психологічним примусом, що суперечить принципам добровільності показань, вимогам кримінального процесуального законодавства та стандартам забезпечення прав людини. У зв'язку із цим використання емоцій-

них чинників і сімейних зв'язків під час допиту жінок, які вчиняють злочини проти основ національної безпеки, повинно здійснюватися із дотриманням ряду принципів, зокрема:

- добровільність, яка полягає у тому, що особа зберігає повну свободу волевиявлення та прийняття рішень;
- відсутність примусу, що полягає у відсутності ознак застосування погроз, залякування чи здійснення тиску в будь-яких інших формах;
- етичність, що полягає у забезпечення поваги до честі, гідності та приватного життя особи під час її допиту;
- спрямованість на комунікацію, тобто коли використання емоційних чинників і сімейних зв'язків спрямоване саме на встановлення психологічного контакту, а не домінування над допитуваною;
- пропорційність, яка проявляється у тому, що вплив не є надмірним і відповідає ситуації.

Враховуючи наведені принципи допустимості використання емоційних чинників і сімейних зв'язків під час допиту жінок, які вчиняють злочини проти основ національної безпеки, у контексті застосування психологічних прийомів проведення допиту, вважаємо, що до допустимих тактичних прийомів належать: емпатійне спілкування; створення сприятливої психологічної атмосфери; апеляція до позитивних соціальних ролей (наприклад, ролі матері, відповідальність за рідних та близьких, професійна репутація); використання емоцій для актуалізації пам'яті (без нав'язування відповідей).

Таким чином, використання емоційних чинників і сімейних зв'язків під час допиту жінок може розглядатися як допустимий тактичний прийом лише за умови його спрямованості на встановлення психологічного контакту та актуалізацію пам'яті, а не на здійснення психологічного тиску. Ефективність такого підходу залежить від професійної підготовки слідчого, прокурора або оперативного працівника, якому доручено проведення допиту, його здатності дотримуватися етичних норм і забезпечувати баланс між інтересами розслідування та правами людини.

Список використаних джерел:

1. Бондар В. С. Про основи методики досудового розслідування державної зради. *Науковий вісник Міжнародного гуманітарного університету. Сер.: Юриспруденція*. 2025. № 76. С. 74-84.
2. Пазюк Є. Психологічні аспекти критеріїв допустимості тактичних прийомів. *Юридична психологія*. 2024. № 1 (34). С. 119-125.

Ключові слова: допит, тактичні прийоми допиту, психологічний вплив, емоційні чинники, сімейні зв'язки, жінка-підозрювана, злочини проти основ національної безпеки.

Key words: interrogation, interrogation tactics, psychological influence, emotional factors, family ties, female suspect, crimes against national security.